

HRVATSKI SABOR

KLASA: 381-01/24-01/1

URBROJ: 65-24-2

Zagreb, 27. svibnja 2024.

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 33. stavka 1. podstavka 3., a u vezi s člankom 164. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Prijedlog rezolucije o umjetnoj inteligenciji*, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela Marija Selak Raspudić, zastupnica u Hrvatskome saboru, aktom od 24. svibnja 2024. godine.

U radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela sudjelovat će predlagateljica Prijedloga rezolucije.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

HRVATSKI SABOR
Zastupnica Marija Selak
Raspudić

Zagreb, 24. svibnja 2024

Hs**NP*381-01/24-01/1*6531-24-1**Hs

REPUBLIKA HRVATSKA
95 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Tis. Sv. Marka 6

Primiteno: 24-05-2024		
Klasifikacijska oznaka	Orig. jed.	
381-01/24-01/1	6544-3	
Brojčani broj	Pril.	Vrij.
6531-24-1	-	-

PREDSJEDNIK HRVATSKOG SABORA

PREDMET: Prijedlog Rezolucije o umjetnoj inteligenciji

Na temelju članka 85. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14. – odluka Ustavnog suda broj: SuP-O-1/2014. od 14. siječnja 2014.) i članka 159. i 172. Poslovnika Hrvatskog sabora (Narodne novine, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18. i 53/20), podnosim Prijedlog Rezolucije o umjetnoj inteligenciji.

Navedeni Prijedlog u Hrvatskom saboru obrazložiti će zastupnica Marija Selak Raspudić.

Zastupnica
Marija Selak Raspudić

HRVATSKI SABOR

Zastupnica Marija Selak Raspudić

U Zagrebu, 24. svibnja 2024.

Temeljem članka 159. Poslovnika Hrvatskog sabora (Narodne novine, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18. i 53/20) upućujem:

PRIJEDLOG REZOLUCIJE O UMJETNOJ INTELIGENCIJI

Uvažavajući činjenice i zaključke:

- rezolucije Europskog parlamenta Umjetna inteligencija u digitalnom dobu (Artificial intelligence in digital age, P9_TA(2022)0140), donesene od strane Europskog parlamenta 3.5.2022. na temelju izvješća o umjetnoj inteligenciji (2020/2266(INI));
- dokumenta Etičke smjernice za pouzdanu umjetnu inteligenciju (Ethics guidelines for trustworthy AI) neovisne stručne skupine na visokoj razini o umjetnoj inteligenciji postavljene od strane Europske komisije (AI HLEG), objavljenog 8.4.2019.;
- prijedloga Akta o umjetnoj inteligenciji (Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act) and amending certain Union legislative acts, COM(2021) 206) Europske komisije, objavljenog 21.4.2021.;
- studije službe Europske komisije Umjetna inteligencija: europska perspektiva (Joint Research Centre, Artificial Intelligence. A European Perspective, Publication Office of the European Union, Luksemburg 2018.);
- studije službe Europske komisije Promjenjiva priroda rada: i vještine u digitalnom dobu (Joint Research Centre, The Changing Nature of Work. And Skills in the Digital Age, Publication Office of the European Union, Luksemburg 2019.);
- rezolucije Potreba za demokratskim upravljanjem umjetnom inteligencijom (The need for democratic governance of artificial intelligence, 2341 (2020)) i pripadajuće preporuke (2181 (2020)), donesenih od strane Parlamentarne skupštine Vijeća Europe 22.10.2020.;
- rezolucije Pravda algoritmom – uloga umjetne inteligencije u sustavu javnog reda i mira i kaznenopravnom sustavu (Justice by algorithm – the role of artificial intelligence in policing and criminal justice systems, 2342 (2020)) i pripadajuće preporuke (2182 (2020)), donesenih od strane Parlamentarne skupštine Vijeća Europe 22.10.2020.;
- rezolucije Sprječavanje diskriminacije uzrokovane primjenom umjetne inteligencije (Preventing discrimination caused by the use of artificial intelligence, 2343 (2020)) i pripadajuće preporuke (2183 (2020)), donesenih od strane Parlamentarne skupštine Vijeća Europe 22.10.2020.;

- rezolucije Sučelje mozak-računalo: nova prava ili nove prijetnje temeljnim slobodama? (The brain-computer interface: new rights of new threats to fundamental freedoms?, 2344 (2020)), te pripadajuće preporuke (2184 (2020)), donesenih od strane Parlamentarne skupštine Vijeća Europe 22.10.2020.;
- rezolucije Umjetna inteligencija i tržišta rada: prijatelj ili neprijatelj? (Artificial intelligence and labour markets: friend or foe?, 2345 (2020)), te pripadajuće preporuke (2186 (2020)), donesenih od strane Parlamentarne skupštine Vijeća Europe 22.10.2020.;
- rezolucije Pravni aspekti „autonomnih“ vozila (Legal aspects of ‘autonomous’ vehicles, 2346 (2020)), te pripadajuće preporuke (2187 (2020)), donesenih od strane Parlamentarne skupštine Vijeća Europe 22.10.2020.;
- preporuke Umjetna inteligencija u zdravstvu: nadolazeći medicinski, pravni i etički izazovi (Artificial intelligence in health care: medical, legal and ethical challenges ahead, 2185 (2020)), donesene od strane Parlamentarne skupštine Vijeća Europe 22.10.2020.;
- dokumenta Preporuka za etiku umjetne inteligencije (Recommendation on the ethics of artificial intelligence, SHS/BIO/REC-AIETHUCS/2021) Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (UNESCO), usvojenog na općoj konferenciji pri 41. zasjedanju 24.11.2021.;
- dokumenta Preporuka Vijeća o umjetnoj inteligenciji (Recommendation of the Council on Artificial Intelligence, OECD/LEGAL/0449) Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) iz 2022. godine, izvorno usvojenog 22.5.2019;
- dokumenta Etično usklađen dizajn: vizija za prvenstvo dobrobiti čovjeka putem autonomnih i inteligentnih sustava (Ethically aligned design. A Vision for Prioritizing Human Well-being with Autonomous and Intelligent Systems) globalne inicijative međunarodnog Instituta za električno i elektroničko inženjerstvo (IEEE Global Initiative) objavljenog 2019.;
- dokumenta Osnaživanje digitalne ekonomije: prilike i rizici umjetne inteligencije u novčanom gospodarstvu (Powering the Digital Economy: Opportunities and Risks of Artificial Intelligence in Finance, DP/2021/024) Međunarodnog monetarnog fonda (International Monetary Fund), objavljenog 2021.;
- izvještaja Automatizacija nepravde: korištenje sustava umjetne inteligencije i automatiziranog odlučivanja u pravosuđu u Europi (Automating injustice: the use of artificial intelligence & automated decision-making systems in criminal justice in Europe, Fair Trials, 9. mj. 2021.);
- zajedničke deklaracije Etika umjetne inteligencije: abrahamsko opredjeljenje za Rimski poziv (AI Ethics: An Abrahamic Commitment to the Rome Call, Vatikan), objavljeno 10.1.2023.;
- radnog Prijedloga nacrtu Strategije pametne specijalizacije do 2029. (S3) Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, objavljenog 2022.;
- dokumenta Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026. Vlade Republike Hrvatske, usvojenog i od Europske komisije odobrenog 2021.;
- dokumenta Program Vlade Republike Hrvatske 2020. – 2024. Vlade Republike Hrvatske iz 2020.;

- dokumenta Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine Hrvatskog sabora, donesene 5.2.2021.;
- članka 3. Ustava Republike Hrvatske (pročišćeni tekst NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14);
- Odluke o objavi Opće deklaracije o ljudskim pravima Vlade Republike Hrvatske (NN 12/2009), kojom se na hrvatskom jeziku objavljuje Opća deklaracija o ljudskim pravima, usvojena i proglašena na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda, Rezolucijom 217 A (III), na dan 10.12.1948. godine;
- transdisciplinarnog okruglog stola „Neka bude volja stroja? Zakonska regulacija, etičke dileme i razvojna perspektiva umjetne inteligencije“, održanog u Hrvatskom saboru 14.3.2023.;

Hrvatski sabor donosi:

REZOLUCIJU O UMJETNOJ INTELIGENCIJI

i predlaže svim nadležnim institucijama – Vladi Republike Hrvatske i svim Ministarstvima, Središnjem državnom uredu za demografiju i mlade, Središnjem državnom uredu za razvoj digitalnog društva, Pučkoj pravobraniteljici Republike Hrvatske, Pravobranitelju za djecu, Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo, Agenciji za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, te drugim relevantnim državnim agencijama, zavodima, uredima, upravama, sektorima i službama, kao i ostalim relevantnim dionicima, poput obrazovnih, istraživačkih i zdravstvenih institucija i mreža, nevladinih udruženja i organizacija, te gospodarskih i medijskih subjekata, da:

1. uvažuje sveopći, dubok i kompleksan značaj razvoja, uvođenja, upotrebe, regulacije i evaluacije sustava umjetne inteligencije u kontekstu četvrte industrijske revolucije i ubrzanja informacijsko-komunikacijskog umrežavanja, s trajnim posljedicama i učincima za osobne, društvene, političke i gospodarske strukture i ekonomsko stanje Republike Hrvatske, Europe i svijeta;
2. uvažuje na temelju stanja utvrđenog od strane rukovodećih i ekspertnih tijela Europske unije presudnu potrebu za sustizanjem globalnih predvodnika u razvoju, uvođenju, upotrebi, regulaciji i evaluaciji sustava umjetne inteligencije s ciljem izbjegavanja trajne ekonomsko-političke ovisnosti, te očuvanja i rasta važnosti članica Europske unije u tvorbi globalnog društva;
3. uvažuje na temelju provedenih studija i objavljenih izvješća od strane rukovodećih i ekspertnih tijela Europske unije, Vijeća Europe, OECD-a, UNESCO-a i drugih navedenih entiteta, dvostruku narav razvoja, uvođenja, upotrebe, regulacije i evaluacije sustava umjetne inteligencije u vidu iznimnih prilika za unaprjeđenje kakvoće života pojedinca, zajednica i nacije, ali i izuzetno širokog spektra moguće zloupotrebe i proizvodnje negativnih posljedica na mikro- i makro- razinama društva, te unutardržavnih i međunarodnih odnosa;

4. uvažuje gorući problem sustavnog i ustaljenog rasta korištenja raznorodnih, pretežito stranih i privatnih, sustava umjetne inteligencije na prostoru Republike Hrvatske u svim područjima ljudske djelatnosti i kulturnim procesima – uključujući etički problematično korištenje sustava umjetne inteligencije za nadzor i upravljanje osobama i ljudskim resursima, te eksploataciju djece i maloljetnika u kontekstu prikupljanja njihovih osobnih podataka – koji su u manjoj mjeri i kategorički nedovoljno tehnički, pravno i etički regulirani i u svojem razvojnom potencijalu prijete temeljnim ljudskim, građanskim i političkim pravima i mehanizmima zaštite privatnosti, nepravičnoj distribuciji štete bez odgovornosti na razini privatnih i javnih subjekata odnosno fizičkih i pravnih osoba te gospodarskih subjekata, te ekonomskoj i političkoj neovisnosti države;
5. uvažuje krovno načelo odnosa prema sustavima umjetne inteligencije nazvano pouzdana umjetna inteligencija, kao prvoprincipijelna orijentacijska koncepcija u svim procesima međudjelovanja sa sustavima umjetne inteligencije tijekom njihovog cjelokupnog životnog ciklusa i korisničke primjene, tvoreno od trojedinstva odredbenih načela (1) zakonite umjetne inteligencije, čime se osigurava poštovanje svih primjenjivih državnih i međunarodnih zakona i propisa, (2) etične umjetne inteligencije, čime se osigurava poštovanje odgovarajućih vrijednosti i načela etičnosti, te (3) otporne umjetne inteligencije, čime se osigurava tehnički i socijalni integritet zbog širokog spektra zloupotrebe sustava umjetne inteligencije, pri čemu je trojedinstvo krovnog načela u svojim posebnim aspektima razloživo na najmanje sljedeća podnačela:
 - načelo ljudskog dostojanstva, što podrazumijeva neponištivu intrinzičnu vrijednost osobe kojoj sustavi umjetne inteligencije moraju biti podređeni i prilagođeni da bi se smatrali razvijenima i primijenjenima za dobrobit čovjeka, te proširenje toga dostojanstva na okoliš u kojemu čovjek osigurava svoju dobrobit kroz rad i djelovanje;
 - načelo osobne slobode i ljudske autonomije, što podrazumijeva mogućnost osobe da odlučuje za samu sebe te se kod interakcije sa sustavima umjetne inteligencije manifestira u najmanje četiri inačice, kao: (1) sloboda od prisile, umne ovisnosti, varanja, manipulacije i neopravdanog i neovlaštenog nadzora odnosno prava na privatnost i okupljanje u kontekstu sustava umjetne inteligencije, zatim (2) autonomno sudjelovanje u demokratskim procesima te kao osnaživanje kognitivnih, socijalnih i kulturnih vještina kroz primjenu sustava umjetne inteligencije, (3) sloboda za zaštitu poduzetništva i znanstvenog i umjetničkog stvaralaštva, te (4) pravo na jednak pristup prilikama i prednostima sustava umjetne inteligencije;
 - načelo demokracije i vladavine prava, što podrazumijeva primjenu sustava umjetne inteligencije isključivo unutar okvira pospješivanja demokratskih uređenja i djelovanju usuglašenom s intrinzičnom pluralnošću demokratskih procesa i bogatstvu životnih odabira unutar zakonskih okvira države i međunarodnog prava koja podržavaju demokratska uređenja u skladu s vrijednostima Europske unije;
 - načelo ljudskih, građanskih i političkih, te radničkih prava, što podrazumijeva zaštitu, unaprjeđenje i uživanje ljudskih, građanskih i političkih, te radničkih prava

u interakciji sa sustavima umjetne inteligencije, te zaštitu i unaprjeđenje integriteta države u svim aspektima životnog ciklusa umjetne inteligencije.

- načelo ravnopravnosti, što podrazumijeva, s jedne strane, jednakovrijednost svih sudionika životnog ciklusa sustava umjetne inteligencije i krajnjih korisnika i nemogućnost da u radu sustava umjetne inteligencije dolazi do diskriminacije, stigmatizacije i pristranih ishoda, naročito ranjivih skupina, po osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije, a s druge strane, ravnopravnost svih članova zajednice u pristupu sustavima umjetne inteligencije i adekvatnoj podjeli odgovornosti, troškova i drugih aspekata, pri čemu posebno treba uzeti u obzir nove razvojne tehnike sučelja mozak-računalo te potencijalno stvaranje razlika između psihotjelesno ojačanih i neojačanih pojedinaca;
- načelo dobrobiti čovjeka, što podrazumijeva odobravanje sustava umjetne inteligencije isključivo u službi dobrobiti čovjeka i poboljšanja kakvoće života – pojedinca i društva – pri razvoju, uvođenju, upotrebi, regulaciji i evaluaciji sustava umjetne inteligencije;
- načelo ljudske odgovornosti, što podrazumijeva nužno utvrdivu etičku i zakonsku odgovornost aktera u životnom ciklusu umjetne inteligencije – fizičkih ili pravnih osoba u javnom i privatnom sektoru – u svim aspektima životnog ciklusa sustava umjetne inteligencije, za odluke i postupke jednako niskorizičnih i visokorizičnih sustava umjetne inteligencije, obvezan ljudski nadzor rada sustava umjetne inteligencije te njihovog rekurzivnog automatskog samoprilagođavanja, postojanje modela rezervnog plana, opće sigurnosti, tipke za zaustavljanje i mogućnosti interventnog ulaska čovjeka u operativni ciklus sustava;
- načelo pravednosti, što podrazumijeva stavke načela ravnopravnosti i osobnih sloboda implementirane u sustave umjetne inteligencije, zatim obvezu stručnjaka za umjetnu inteligenciju da sprovedu proporcionalnost sredstava i ciljeva i izbjegavaju neuravnoteženost sukoba interesa i ciljeva, ali i mogućnost korisnika da osporava i traži pravnu zaštitu protiv odluka koje donesu sustavi umjetne inteligencije, a nadležni prihvate, da traži identifikaciju odgovornih za provedbu rezultata i objašnjenje ishoda, naročito u pitanjima života i smrti, osobnih sloboda, oduzimanja slobode i izdržavanja kazni, djelatne sposobnosti, te u postupcima alokacije resursa i prioritizacije subjekata;
- načelo transparentnosti, što podrazumijeva za dionike laku utvrdljivost i sljedivost komponenti i procesa razvoja, uvođenja, upotrebe, regulacije i evaluacije sustava umjetne inteligencije i pristup podacima koji se koriste prilikom rada, dostupnost informacija o sustavima umjetne inteligencije i procesima njihove obrade i primjene podataka, postojanje metode prikupljanja, korištenja, dijeljenja, pohranjivanja i brisanja podataka u skladu s državnim i međunarodnim zakonom, adekvatnu i frontalnu, lako razumljivu i jasnu korisničku obaviještenost o radu i

interakciji sa sustavima umjetne inteligencije, učincima i razlozima za sustav umjetne inteligencije, mehanizme aktivnog upućivanja korisnika u prijelaze iz situacija kada međudjeluje s osobom u situacije kada međudjeluje s umjetnom inteligencijom i obratno, te usklađenost s pravnim uređenjem zaštite osobnih podataka, pri čemu posebno treba uzeti u obzir razlikovanje javnih i privatnih proizvoda odnosno razlikovanje privatnih gospodarskih subjekata i drugih subjekata koji nude sustave umjetne inteligencije, kao i razlikovanje među sustavima koji se koriste u procesima odlučivanja, koji se koriste kao komercijalni alati u radu krajnjih korisnika i koji se koriste za zabavu, pri čemu se ističe obvezanost na transparentnost u radu javnog sektora i javnom djelovanju fizičkih i pravnih osoba;

- načelo objašnjivosti, što na osnovi transparentnosti procesa u sustavima umjetne inteligencije podrazumijeva odredivost i svrhe pojedinih sustava umjetne inteligencije, utvrdivo znanje o razlozima zbog kojih sustavi umjetne inteligencije proizvode izvjesne rezultate, preporuke i odluke na temelju algoritama i postojanje odgovarajućih mehanizama kontrole vrijednosti i štete u slučajevima u kojima akteri ne znaju utvrditi i dokazati kako je do rezultata došlo, s kategorički distinktno obveznom objašnjivošću svih aspekata sustava umjetne inteligencije u cjelokupnom području javnog sektora i njegova djelovanja i neovisno o mogućem statusu i ograničenosti pristupa s obzirom na ulogu sustava umjetne inteligencije u informacijski osjetljivim aspektima rukovodstva sigurnosti države, poput elemenata obrane i unutarnjih poslova;
- načelo opreza i sprječavanja štete, što podrazumijeva postojanje strategije zaštite privatnosti i podataka, menadžmenta sigurnosnih rizika, mehanizama ponovljivosti, te inkorporiranje analize i praćenja opasnosti primjene, pogrešivosti aktera ili proizvoda, promicanja, obnavljanja ili širenja diskriminacije, zloupotrebe i rizičnog ponašanja sustava, poticanja na rizično, ovisničko i drugo malformacijsko ponašanje korisnika i poticanje na radikalizaciju, misinformiranje, izoliranje, depresiju i drugo, mehanizme maksimalnog smanjenja negativnih posljedica i štetne primjene odnosno zloupotrebe umjetne inteligencije u njihovom cjelokupnom životnom ciklusu, prevenciju onečišćavanja podataka, probijanje sustava, curenja podataka, puštanja zloćudnog softvera, krađe identiteta, lažiranja tonskog, tekstualnog, video i drugog zapisa, neprijateljske malverzacije algoritama za odlučivanje i predlaganje, uspostave neravnopravnog odnosa (npr. između radnika i poslodavca), ali također i uvažavanje potencijala razvoja sustava umjetne inteligencije i računanje s naprednim mogućnostima nadolazećih sustava i rješenja, te razmatranje posljedica po okoliš i ne-ljudska živa bića;
- načelo privatnosti, što podrazumijeva poštivanje, zaštitu i medijaciju privatnosti fizičkih ili pravnih osoba i njihovih podataka tijekom cjelokupnog životnog ciklusa umjetne inteligencije kroz mehanizme jamstva, te djelovanje sustava umjetne inteligencije usklađeno s državnim i međunarodnim zakonskim okvirima, naročito u pogledu korištenja osobnih i biometrijskih podataka.

- načelo međunarodne suradnje u skladu s vrijednostima Europske unije, što predviđa umjetnu inteligenciju kao općejavno dobro, otvorenost pristupa u razvoju i otvorenog pristupa podacima, te zajednički transnacionalni rad političkih i gospodarskih entiteta oko razvoja, uvođenja, upotrebe, regulacije i evaluacije umjetne inteligencije u svrhu čovjekova boljitka, koordiniran općim načelom pouzdane umjetne inteligencije odnosno unutarnjim trojedinstvom načela zakonitosti, etičnosti i otpornosti;
 - načelo održivog razvoja, što predviđa motrenje i regulaciju pretjerane potrošnje prirodnih dobara i energije za proizvodnju i održavanje sustava umjetne inteligencije, razvoj sustava umjetne inteligencije za optimizaciju potrošnje prirodnih dobara i energije, te motrenje i regulaciju radnih mjesta i zaposlenosti s obzirom na očekivanu i neizbježnu sociodisruptivnost umjetne inteligencije;
6. pruže potporu u izgradnji infrastrukture za ulaganje u djelatnosti povezane sa sustavima pouzdane umjetne inteligencije, razvoj pratećih regulativnih politika, povećanje ljudskih kapaciteta i uspostavljanje mehanizama za nošenje s tržišnim transformiranjem i udarom na radna mjesta, te osiguravanje održivosti i zelenog pristupa;
 7. potiču administrativno-birokracijski neopterećujući, efikasan sustav za optimalno uživanje blagodatnih potencijala pouzdanih sustava umjetne inteligencije, odnosno usklađivanje nužnih i obvezujućih obilježja koja karakteriziraju zakonitu, etičnu i otpornu umjetnu inteligenciju s nužnim stvaralačkim slobodama aktera u životnom ciklusu umjetne inteligencije i očekivanim razvojnim potrebama;
 8. zastupaju, zahtijevaju i osiguraju da se cjelokupni javni sektor, napose javne institucije i tijela javne vlasti, pod načelom pouzdane umjetne inteligencije sustavno rukovodi načelima transparentnosti, objašnjivosti, opreza i sprječavanja štete te privatnosti u razvoju, uvođenju, upotrebi, regulaciji i evaluaciji sustava umjetne inteligencije bez obzira na klasifikaciju sustava umjetne inteligencije;
 9. poduzmu odgovarajuće korake za koherentnije organiziranje i provedbu nacionalnog napretka u osvještavanju i znanju o osnovama suvremenih i nadolazećih tehnika, a naročito sustava umjetne inteligencije, o njihovoj primjeni, prednostima i nedostacima, blagodatima i opasnostima, očuvanju ljudskog čimbenika u primjeni, korištenju, evaluaciji, odlučivanju i preuzimanju odgovornosti, čovjekove prirodne inteligencije i kognitivnih sposobnosti, u stupnju informacijske, medijske i računalne pismenosti, s posebnim naglaskom na zaštiti autonomije, privatnosti, podataka i kibersigurnosti (digitalne sigurnosti), s dodatnim naglaskom na potrebi za programima informiranja o zaštiti djece, maloljetnika, umirovljenika, starijih i nemoćnih te ostalih ranjivih skupina od kibernetičkog kriminala i digitalne eksploatacije, te napretka u znanju i primjeni temeljnih kritičkih, znanstvenih i informatičkih vještina za optimalno postupanje s postojećim i novim tehnikama;
 10. iskoriste institucionalne kapacitete djelovanja i poduzmu mjere, uključujući zakonodavne, potrebne za sustavnu, koherentnu i jednoznačnu klasifikaciju, registraciju, certificiranje i praćenje sustava umjetne inteligencije i tome pripadajuću, adekvatnu regulaciju privatne i javne upotrebe od strane fizičkih i pravnih osoba, javnih institucija i tijela državne uprave, u međunarodnim odnosima i međunarodnim projektima, zatim upotrebe u odnosima među medijskih izvjestitelja i recipijenata medijskog obavještavanja, među poslovnim

subjektima, upotrebe u poslovnom okruženju i na radnom mjestu u odnosu poslodavca prema radnicima i radnika prema radnicima, upotrebe u odnosima između poslovnih subjekata i korisnika alata ili usluge, s posebnim naglaskom na upotrebi u odnosima prema djeci, maloljetnicima i mladima, umirovljenicima, starijim osobama i nemoćnima, manjima, ranjivim skupinama, te moguće nedovoljno digitalno pismenim pojedincima ili kolektivima, u cjelokupnom životnom ciklusu sustava umjetne inteligencije i njihove konzumacije, uokvirenih kulturnim i okolišnim kontekstom, vladavinom ljudskih prava i strategijom održivog razvoja;

11. osvještavaju o ugroženosti djece i maloljetnika, te umirovljenika, starijih i nemoćnih osoba, i stimuliraju potrebu za potpuno zasebno zakonodavnom regulacijom sustava umjetne inteligencije u svrhe zaštite djece i maloljetnika te umirovljenika, starijih i nemoćnih osoba, od štetnih dimenzija njihove upotrebe, te posebne obrazovne programe s obzirom na prakse umjetne dijalogičke komunikacije između računalnih programa i djece i maloljetnika, umirovljenika, starijih i nemoćnih osoba, te postupnog ulaska kategorije odnosa robot – čovjek u svakodnevicu radi izbjegavanja odnosno ublažavanja mogućih negativnih psihotjelesnih i socijalnih posljedica;
12. poduzmu korake i iskoriste sredstava relevantna za nacionalno obrazovanje radnika za temeljne digitalne kompetencije i etičnosti ovisno o potrebama u razvoju ili potrebama u korištenju sustava umjetne inteligencije odnosno za konsolidiranje identiteta digitalno kompetentnog i etičnog radničkog sloja u Republici Hrvatskoj, te osmišljavanje budućnosti radnih mjesta odnosno pravednih rješenja za radnike potencijalno zamjenjive sustavima umjetne inteligencije i odgovarajuća rješenja za postupke prijenosa, zamjene ili izbjegavanja gubitka radnog mjesta radi očuvanja efikasne nacionalne radne snage i izbjegavanja rasta nezaposlenosti i nezbrinutosti stanovnika, što se pod okriljem Opće deklaracije o ljudskim pravima zrcali kao poštivanja ljudskog prava na rad, slobodan izbor zaposlenja, pravedne i primjerene uvjete rada i na zaštitu od nezaposlenosti, mehanizmima racionalne primjene sustava umjetne inteligencije putem koje se neće potencirati digitalna podjela, društvena stratifikacija i zazivanje socijalnih kriza;
13. Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo i relevantnim dionicima poduzimanje odgovarajućih mjera analize i regulacije novih praksi tvorbe i korištenja nematerijalnih dobara i imovine, odnosno autorskih prava i industrijskog vlasništva, s obzirom na jedinstvene proizvoditeljske sposobnosti sustava umjetne inteligencije, napose tehničke osnove njihovog rada koja počiva na obradi velikog podatkovlja nerijetko preuzimanog iz informacijskog prostora digitalnih platformi bez jasnih mehanizama interakcije s nematerijalnim dobrima, ovlaštenjem za korištenje i poštivanja autorskih prava, na razini djelovanja tuzemnih i inozemnih subjekata;
14. promiču važnost primjene hrvatskoga jezika i latiničnog pisma u sustavima umjetne inteligencije, na razini službene uporabe radi jačanja položaja hrvatskog jezika te poštivanja ustavnih odredbi Republike Hrvatske, te na razini neslužbene uporabe radi očuvanja i promicanja kulturne baštine i identiteta hrvatskoga naroda, uz dužno uvažavanje odredbi Ustava po kojima bi u posebnim slučajevima u službenoj uporabi mogli biti uvedeni drugi jezici te ćirilčno ili koje drugo pismo te jamstvo slobode izražavanja

- nacionalne pripadnosti i slobodnog služenja svojim jezikom i pismom kada se radi o pripadnicima nacionalnih manjina;
15. omogućuje svakoj osobi sukladno njenom statusu pristup informacijama o sustavima umjetne inteligencije, usvajanju vještina relevantnih za nošenje sa sustavima umjetne inteligencije, te blagodatnom korištenju sustava umjetne inteligencije u skladu s općim zakonodavnim okvirom, s naglaskom na pravo na informirani pristanak, na određivanje pristupivosti sustava umjetne inteligencije osobnim, naročito biometrijskim podacima i na znanje o tome kako se podaci u cijelosti koriste;
 16. pruže i potiču institucionalnu i financijsku potporu inicijativama i programima, naročito iz područja odgoja i obrazovanja, usmjerenih na obučavanje za tehnološke, obavještajne, kritičke, istraživačke, etičke, pravne i druge relevantne vještine za četvrtu industrijsku revoluciju, s posebnim naglaskom na sustave umjetne inteligencije, te osiguraju promptan prijenos i implementaciju znanja;
 17. potiču sredstva i subjekte javnomedijskog obavještavanja na objektivno informiranje javnosti o zbivanjima u području sustava umjetne inteligencije, te implementaciju modela lakog i jednoznačnog informiranja korisnika o prisutnosti ili odsutnosti sustava umjetne inteligencije u tvorbi sadržaja vijesti koje se javno distribuiraju, poput grafičkih, tonskih i tekstualnih elemenata;
 18. promiču i pružaju formalnu i financijsku potporu javnim i privatnim subjektima odnosno fizičkim i pravnim osobama i privatnim i javnim gospodarskim subjektima koji razvijaju blagodatne i dobronamjerne sustave umjetne inteligencije rukovođene načelom pouzdane umjetne inteligencije, te spoznajna, regulacijska i evaluacijska znanstvena istraživanja, modele i izvještaje svih prirodnih, tehničkih, društvenih, jezičnih, humanističkih i drugih afirmiranih znanstvenih pravaca i perspektiva u službi boljeg razumijevanja problematike, širenja spoznaje, te odgovornog odnosno etičnog korištenje sustava umjetne inteligencije s naglaskom na osnaživanje prilika i ublažavanje štete i rizika, usmjerene na napredak dobrobiti i kakvoće života pojedinca i zajednice i očuvanje dostojanstva, za sustave medicinske dijagnostike, regulacije potrošnje energije, očuvanja kulturne baštine, obrade podataka za znanstveno proučavanje, usmjerenog učenja i artikulacije nastavnog programa i mnogih drugih polja postojeće ili nadolazeće primjene;
 19. potaknu daljnji razvoj sustava državne obrane, naročito u području kibersigurnosti (digitalne sigurnosti) i zaštite podataka s posebnim naglaskom na mjere sigurnosti i zaštite tajnih podataka obrane, sustava vojne izobrazbe i znanstvenoistraživačkog rada za potrebe obrane vezanog za sustave umjetne inteligencije;
 20. rezolutno zastupaju opći stav međunarodnih zajednica po pitanju negativnih, autokratskih i totalitarnih primjena sustava umjetne inteligencije i potpomažu zabrani upotrebe sustava umjetne inteligencije radi ozbiljnih opasnosti od narušavanja temeljnih ljudskih prava, financijskih gubitaka, te nemogućnosti pravednog utvrđivanja odgovornosti za odluke, postupke i događaje, za:
 - prediktivnu primjenu u sustavima za regulaciju javnog reda i mira, prvenstveno u policijskim i pravosudnim poslovima;

- odlučivanje o konačnim posljedicama, naročito u pitanjima života i smrti, osobnih sloboda, oduzimanja slobode i izdržavanja kazni, te djelatne sposobnosti, bez ljudskog nadzora i odgovornosti;
 - od zaposlenika ili korisnika neovlašten nadzor, kontrolu i upravljanje zaposlenicima ili korisnicima;
 - prijevoz osoba ili materijala autonomnim vozilima bez ljudskog nadzora;
 - ratovanje autonomnim oružjem;
21. stimuliraju međunarodnu suradnju u skladu s vrijednostima Europske unije, orijentiranu na tumačenje sustava umjetne inteligencije kao alata za opće dobro, na međunarodne pothvate i prakse raznorodnih djelatnosti posvećene iskorištavanju maksimalnih potencijala sustava umjetne inteligencije u ključu transparentnosti, otvorenosti metoda i podataka, pouzdanosti, ljudskih prava i blagodati za pojedinca, zajednice i cjelokupno čovječanstvo, s posebnim naglaskom na davanje i primanje podrške za zemlje u razvoju;
22. Vladi Republike Hrvatske da u suradnji s drugim relevantnim dionicima pokrene programsku inicijativu za uspostavljanje temeljne infrastrukture – povećanje ulaganja u stručni kadar i osposobljavanje, u povezivanje i ustrojavanje mreže javnih i privatnih aktera i institucija, u istraživanje, razvoj, uvođenje, upotrebu, regulaciju, evaluaciju, obavještavanje i zaštitu od umjetne inteligencije, u računalno-podatkovna sredstva i resurse, u postavljanje tehničkih i etičkih standarda za sustave umjetne inteligencije, te suradnju s međunarodnim tijelima kojima Republika Hrvatska pripada odnosno međunarodnim saveznicima s kojima se udružuje pod istom orijentacijskom agendom – radi ubrzanja stvarnog i učinkovitog međudjelovanja postojećih sustava, naročito ljudskih, sa sustavima umjetne inteligencije, u kontekstu interaktivnosti globalne civilizacije.
23. Vladi Republike Hrvatske da u suradnji s drugim relevantnim dionicima potakne, pripremi i donese temeljitu i sustavno razrađenu nacionalnu Strategiju za prvo razdoblje do 2030. godine i drugo razdoblje do 2050. godine, usklađenu s načelima i smjernicama danim ovom Rezolucijom, uključivo s metodološki dobro utemeljenom i provedenom analizom utjecaja globalnih promjena povezanih sa sustavima umjetne inteligencije na Republiku Hrvatsku i ocjenom njenih mogućnosti uspješnog i autonomnog sudjelovanja u procesima četvrte industrijske revolucije.

Cilj je Rezolucije zauzeti jednoznačan stav prema sustavima umjetne inteligencije usklađen sa stavovima međunarodnih saveznika te osigurati osnovu za sustavno uređenje prisutnosti sustava umjetne inteligencije u Republici Hrvatskoj u svrhe efikasne integracije u procese četvrte industrijske revolucije i očuvanja integriteta zajednice.

Obrazloženje prijedloga

Anticipirana važnost izuma umjetne inteligencije naglašavana u drugoj polovici 20. stoljeća u posljednjih je nekoliko godina zbog intenzivnog razvoja i integriranja u globalno društvo postala predmet razmatranja, reguliranja i pozicioniranja svih svjetskih velesila, međunarodnih političkih,

gospodarskih ili drugih saveza, te većine zemalja svijeta, od kojih su mnoge već donijele nacionalne strategije vezane uz sustave umjetne inteligencije. U mogućnostima sustava umjetne inteligencije prepoznati su enormni potencijali dobronamjernih i zlonamjernih primjena, a trenutno vodeće države u tzv. utrci umjetne inteligencije – Sjedinjene Američke Države, Narodna Republika Kina, Japan, Kanada, Republika Koreja – i neki drugi ključni geopolitički akteri, poput Ruske Federacije ili Republike Indije koja obilno ulaže u napredak – jednoznačni su u tvrdnji da će pobjednici u utrci biti, u najbolju ruku, političko-ekonomski upravitelji globalnog društva, a u najgoru, političko-ekonomsko uspješne i neovisne supermoći. Njena je upotrebljivost kao oruđa – ali u bitnom smislu i oružja – dovoljno snažna da može uspostaviti ili osnažiti trajnu gospodarsko-političku ovisnost jednih sudionika globalne civilizacije o drugima, te odrediti diktat nacionalne sigurnosti i odnos prema stanovništvu kao biomaterijalu.

Europska unija i Vijeće Europe najmanje pola desetljeća otvoreno izražavaju zabrinutost zbog takvih mogućnosti i pozicioniranja u primjeni ove potencijalno moćne tehnike te pozivaju na urgentno formiranje konkretnih nacionalnih strategija za razvoj, uvođenje, upotrebu, regulaciju i evaluaciju sustava umjetne inteligencije i međunarodno konsolidiranje europske zajednice po pitanju njihove osobne i društvene, kulturne, gospodarske i političke svrhe. Taj je poziv posebno naglašen u kontekstu činjenice da je, za razliku od prethodne tri industrijske revolucije, ova proizašla iz privatnog sektora korporacijskog karaktera vodećih zemalja svijeta, koji raspolaže iznimnim sredstvima i naprednim pristupima velikoj količini podataka o identitetima i djelovanju pojedinaca, zajednica, opće populacije i država. U skladu s Europskom unijom, da bi Republika Hrvatska mogla gospodarski konkurirati, potrebne su, s jedne strane, pojačane, strukturirane financijske, materijalne i kadrovske investicije u nacionalnu mrežu znanstveno-gospodarskih institucija i projekata te programi poticaja malog i srednjeg poduzetništva te start-upova, a s druge strane, transdisciplinarnе akcije tehničke, etičke, upravne i pravne institucionalizacije i regulacije infrastrukture i mehanizama odnošenja i korištenja sustava umjetne inteligencije.

Sustavi umjetne inteligencije računalni su sustavi koji imitiraju ustrojstvo, metode i obrasce inteligentnog čovjekova ponašanja i u njihovoj specijaliziranoj, suženoj usmjerenosti na definirane zadatke u mnogim pogledima kroz obradu iznimnih količina podataka, njihovo učenje i korištenje za izvršavanje zadataka i postizanje ciljeva kroz dinamičku prilagodbu već premašuju neke skupove temeljnih ljudskih intelektualnih sposobnosti, uz anticipaciju daljnjeg napretka. Povezana s razvojem robota, mozak-računalo sučeljem, velikim podatkovljem, kvantnim računarstvom i obnovljivim izvorima energije, ova će tehnika ubrzo i neupitno postati jedan od tehničkih temelja suvremene globalne kulture. Jedna je od posljedica drastično transformiranje tržišta i radništva, a uz kapacitiranost za razvoj pravednog, demokratskog i otvorenog globalnog društva na zasadama održivog razvoja, također je otvorena mogućnost daljnjeg produbljivanja digitalnog i ekonomskog jaza unutar državnih zajednica i u odnosu na globalnu strukturu, kao i trajna stratifikacija društva, digitalna kolonizacija, te nepovratno iscrpljivanje izvora prirodnih dobara.

Sada već širokopojasna primjena sustava umjetne inteligencije kreće se od personalizirane prilagodbe medijskog i zabavnog sadržaja na društvenim servisima, medijskim portalima, mobilnim uređajima i mrežnim uslugama, preko medicinske, pravne, policijske, računalne i inženjerske dijagnostike, personaliziranog i usmjerenog učenja i nastave, regulacije prometa,

potrošnje energije i resursa, do poslovnog i političkog nadzora, špijunaže, računalnih malverzacija, političkih manipulacija, oružanog rukovodstva i drugih praksi. U Republici Hrvatskoj zasad su prisutni sustavi relativno jednostavnih zadaća i pretežito niske rizične skupine tehnika, što će se narednih godina promijeniti i u tom je pogledu potrebno cjelovito i trajno rješenje ovoga izazova, no u interakciji sa sustavima povezanim s inozemnim fizičkim i pravnim subjektima građani Republike Hrvatske već su dulje vrijeme izloženi nereguliranom pristupu njihovim podacima koje Opća uredba o zaštiti podataka te postojeći zakon o elektroničkim medijima i srodni zakoni, kao i zakoni iz područja intelektualnog vlasništva, ne rješavaju. Bez obzira na to koliko će Republika Hrvatska biti uspješna u primjeni sustava temeljenih na umjetnoj inteligenciji, tu je obitelj izuma potrebno regulirati na svim razinama interakcije i zaštititi stanovništvo od moguće eksploatacije.

Radi održivosti suverenosti i prosperiteta Republike Hrvatske, moralni je imperativ političkih predstavnika integritati u plan djelovanja ozbiljnost napretka tzv. pametnih tehnika i stvoriti prostor za prirodnoznanstvena, tehnička, društvena i humanistička istraživanja i socijalnu primjenu pametnih tehnika, u prvom redu sustave umjetne inteligencije, te s tim potrebnu pravnu i etičku artikulaciju statusa, odnosa i ocjene tih tehnika u društvu i državi. No, da bi Republika Hrvatska udruženo s Europskom unijom premostila prepreke, fragmentarno podržavanje i parcijalno stimuliranje interakcije sa sustavima umjetne inteligencije moglo bi Republiku Hrvatsku komparativno oslabiti u odnosu na države koje će pripremiti, razviti i provesti sustavnu izgradnju infrastrukture za digitalno društvo zasnovano na sustavima umjetne inteligencije, robotima, velikom podatkovlju, kvantnom računanju, genomici, nanotehnici i drugim naprednim tehnološkim inovacijama, pri čemu se ne može očekivati da će sva društva takvog tipa ujedno implementirati potrebne mjere etičnosti. Potrebno je, dakle, sustavno i organizirano konsolidiranje i investiranje snaga u cjelovito rješenje – od povećanja udjela stanovništva s osnovnim i naprednim digitalnim kompetencijama, preko unaprjeđenja informacijske, medijske, računalne i kritičke pismenosti, normalizacije praksi transparentnog rada i objašnjive primjene tehničkih inovacija, do obrazovanja eksperata za razvoj, uvođenje, upotrebu, održavanje, regulaciju, evaluaciju i protekciju vezanu uz sustave umjetne inteligencije – što je imperativ za prijedlog ove Rezolucije, čiji sadržaj počiva na uvažavanju kompleksnih argumenata, podataka, činjenica i zaključaka iz navedenih dokumenata državnih tijela te međunarodnih saveza, udruga i organizacija. Za relevantan uspjeh Republike Hrvatske u kontekstu četvrte revolucije potrebno je uključivanje čitave zajednice – cjelokupne mreže aktera i institucija – u provedbu cjelovitog rješenja za sustave umjetne inteligencije.

Slijedom navedenoga, Saboru Republike Hrvatske predlaže se donošenje Rezolucije o umjetnoj inteligenciji. Usvajanjem Rezolucije, Republika Hrvatska napraviti će relevantan iskorak u strateškoj harmonizaciji s Europskom unijom, Vijećem Europe, UNESCO-om, OECD-om te mnogim drugim međunarodnim entitetima, čiji će dosadašnji intenzivan rad na rješavanju osnova za napredak u pogledu interakcije sa sustavima umjetne inteligencije uskoro postati stupovi nove političko-gospodarske, odnosno društveno-kulturne stvarnosti.